

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

ORGANIZAČNÉ POKYNY

1.) Dátum vykonania: podľa plánu CTK Lešťan
Začiatok akcie: Rimavská Baňa od 06:30 hod.
Ukončenie akcie: Rimavská Baňa do 17:00 hod.

2.) Vedúci akcie, odborné a zdravotnícke zabezpečenie: MVDr. Michal Ondovčík

3.) K zabezpečeniu plynulého priebehu cykloturistickej akcie je potrebné, aby si každý účastník priniesol so sebou nasledovný materiál:

Výstroj:

- cyklistický odev a obuv podľa ročného obdobia, pokrývka hlavy, prilba, okuliare,
- náhradný odev (spodná bielizeň, pyžamo, ponožky, náhradný cyklistický odev),
- pláštenka do dažďa, vode-odolný povlak na cyklistické tretry,
- osobné hygienické potreby,
- obal na vodu min. 1 l.

Výzbroj:

- cyklistický batoh (taška na bicykel) na prenos materiálu,
- minimálne jedna náhradná duša,
- lepenie na defekty,
- pumpa na nafukovanie kolies,
- montážne kľúče a náhradné súčiastky,
- nôž,
- potraviny.

4.) Logistické zabezpečenie:

- **ubytovanie** – naplánoval CTK Lešťan vo Vysokých Tatrách. Platbu za ubytovanie uhradí každý účastník akcie.
- **stravovanie** – si zabezpečí každý účastník akcie.

5.) Súčasťou týchto organizačných pokynov je informačný materiál.

U účastníkov cykloturistickej akcie sa predpokladá dobrý zdravotný stav. Ďalšie organizačné pokyny budú vydané pri zahájení cykloturistickej akcie.

MVDr. Michal Ondovčík

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

INFORMAČNÝ MATERIÁL PROGRAM

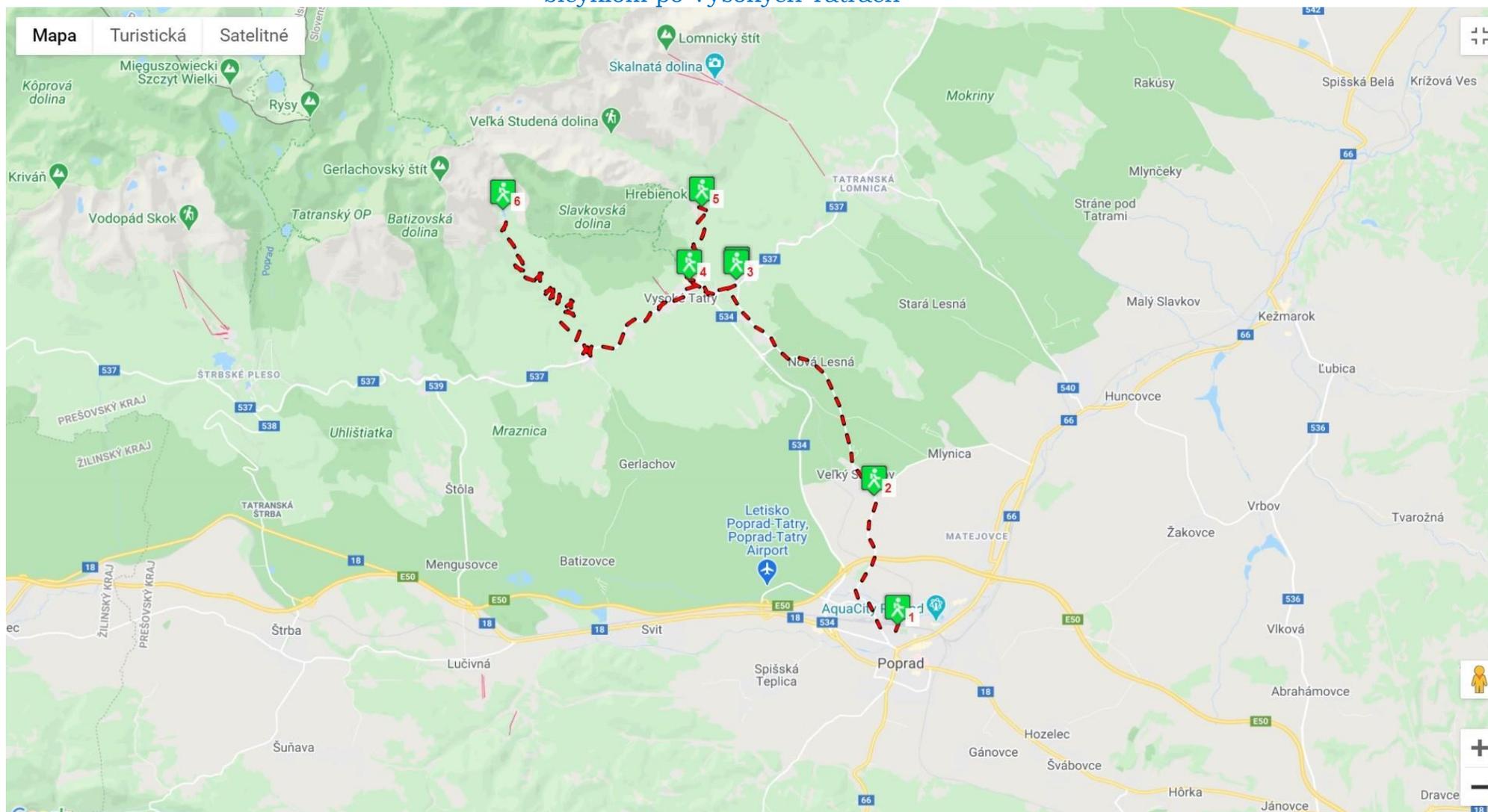
DEŇ	ČAS	ČINNOSŤ	POZNÁMKA
PRVÝ		PRESUN bicyklom z Rimavskej Bane do Vysokých Tatier-Horný Smokovec, ubytovanie v hoteli Partizán Kliknúť na link VYPADNI	<ul style="list-style-type: none"> - Rimavská Baňa, - Tisovec, - Muráň, - Červená Skala, - Telgárt, - Vernár, - Poprad – Vysoké Tatry
DRUHÝ		NÁVŠTEVA vysokohorských chát bicyklom	<ul style="list-style-type: none"> - Chata na Zelenom Plese (Šalviový prameň), - Hrebienok-Bilíková chata-Reinerová chata, - Sliezsky dom, - Chata na Popradskom plese, - Štrbské Pleso
TRETÍ		PRESUN bicyklom do Kežmarku a Popradu po trase presunu mapa - kliknúť na link VYPADNI	<ul style="list-style-type: none"> - Tatranská Lomnica, - Tatranské Matliare, - Bachledová dolina, - Spišská Bela, - Kežmarok, - Poprad
ŠTVRTÝ		PRESUN bicyklom do Podbanského po trase presunu mapa - kliknúť na link VYPADNI	<ul style="list-style-type: none"> - Vyšné Hágy, - Štrbské Pleso, - Podbánske, - Važec, - Štrba, - Svit, - Poprad
PIATÝ		PRESUN bicyklom z Vysokých Tatier do Rimavskej Bane Kliknúť na link VYPADNI	<ul style="list-style-type: none"> - Horný Smokovec, - Tatranská Štrba, - Važec, - Nižná Boca, - Vyšná Boca, - Valaská, - Sihla, - Rimavská Baňa

CYKLOTURISTICKÝ KLUB LEŠŤAN

POTULKY bicyklom po Vysokých Tatrách

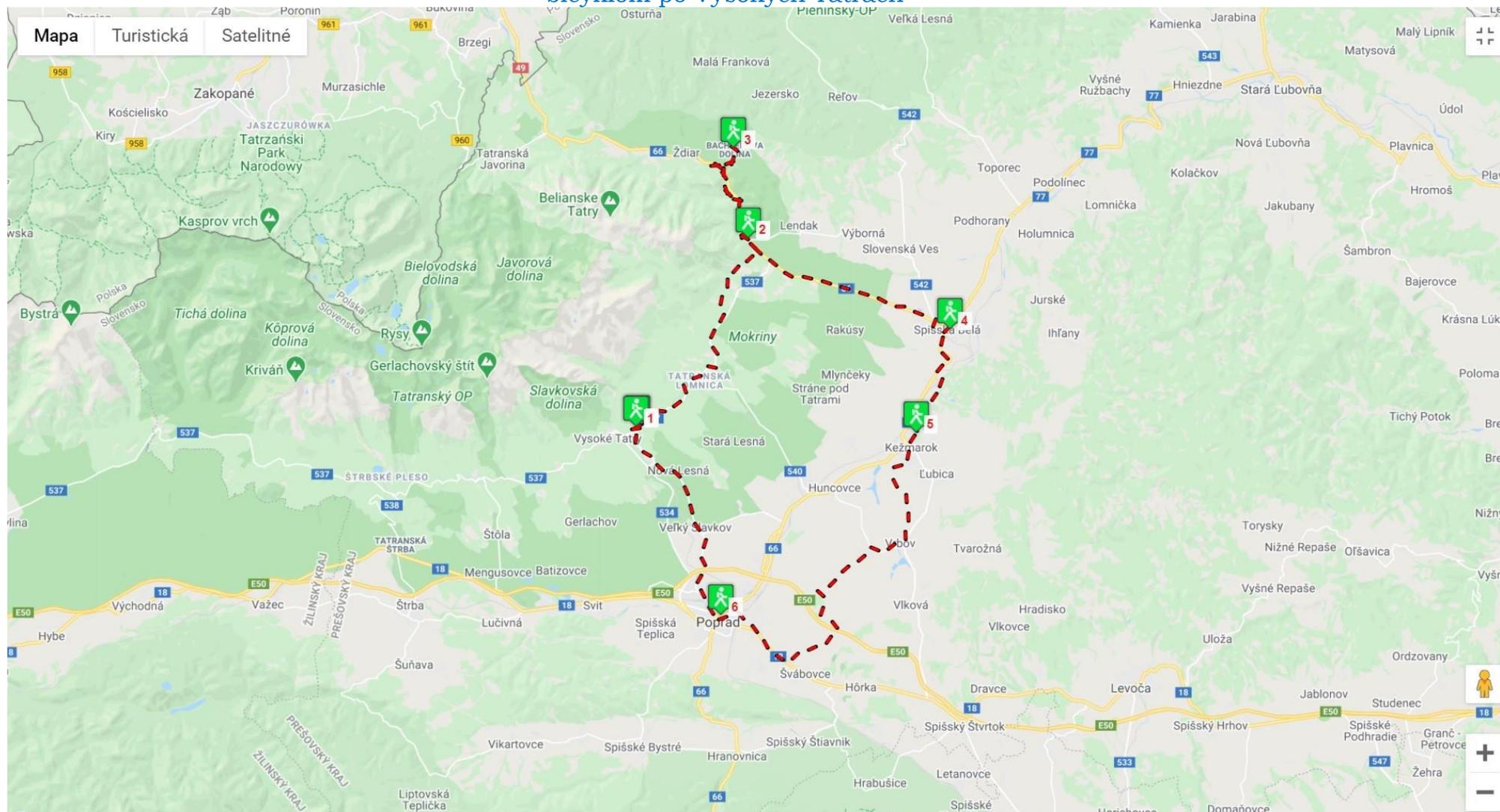
Potulky

CYKLOTURISTICKÝ KLUB LEŠŤAN

POTULKY bicyklom po Vysokých Tatrách

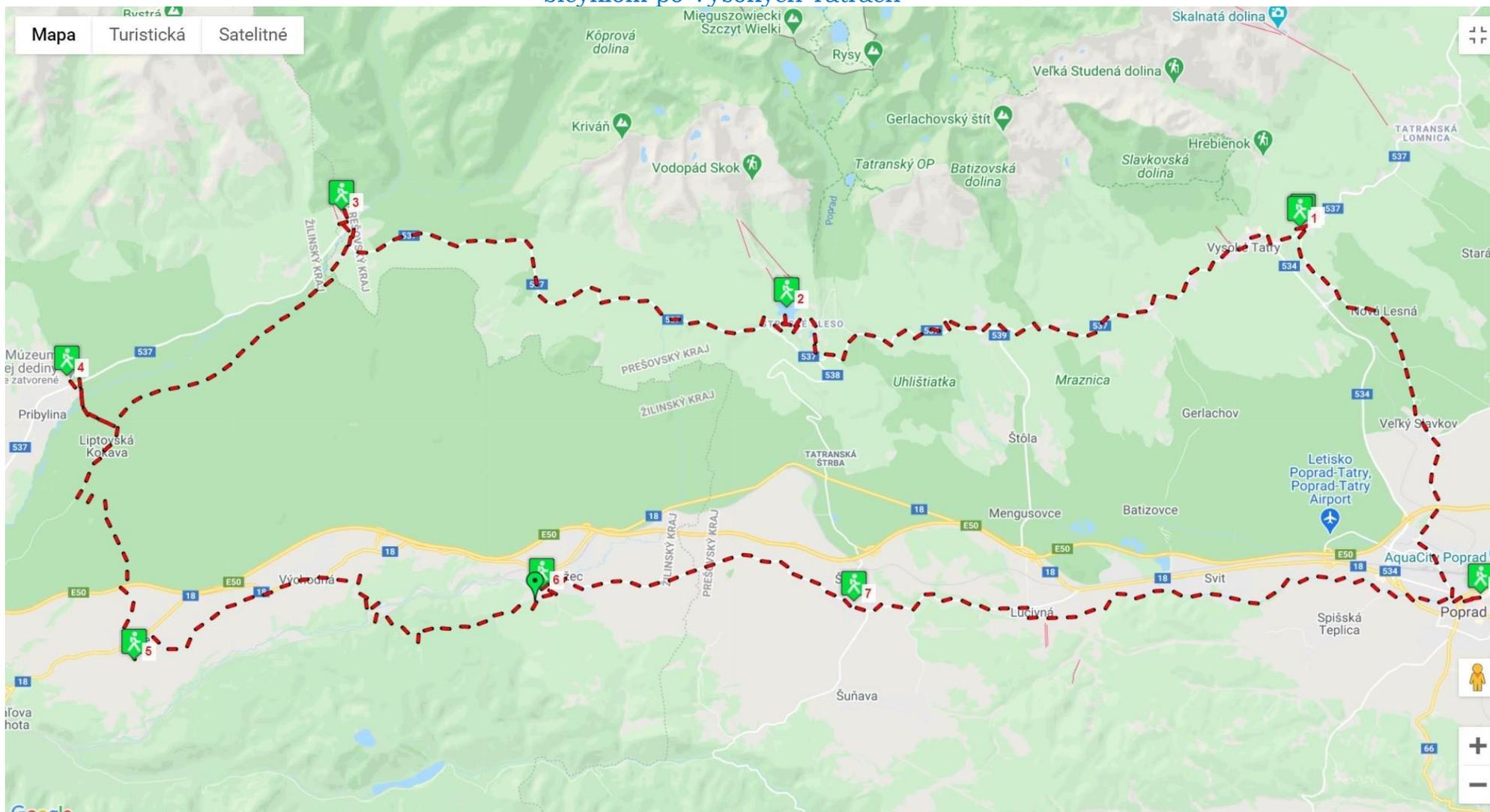
Potulky

CYKLOTURISTICKÝ KLUB LEŠŤAN

POTULKY bicyklom po Vysokých Tatrách

Potulky

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

Vysoké Tatry (pohorie)

Vysoké Tatry sú najvyššie [pohorie](#) na [Slovensku](#) a v [Poľsku](#) a sú zároveň jediným horstvom v týchto štátoch s alpským charakterom. Sú geomorfologickou časťou [Východných Tatier](#) a majú rozlohu 341 km² (260 km² na Slovensku a 81 km² v Poľsku).

Tatry sú [jadrové pohorie](#). [Geologická](#) stavba Vysokých Tatier je komplikovaná. Rozdeľuje sa na tri časti. [Kryštalické](#) jadro, ktoré vytvára hlavnú časť hrebeňa a južné svahy. To je zložené prevažne z [granitoidov](#) a [kryštalických bridlíc](#). Na kryštaliniku ležia [druhohorné](#) sedimenty tzv. [obal](#), hlavne [kremence](#), [vápence](#), [dolomity](#) a [ílovité bridlice](#). Kryštalinikum a jeho obal tvoria geologickú jednotku označovanú ako [tatrikum](#).

Jadro Tatier vznikalo v prvohorách ([Karbón](#), 210 mil. rokov). Okolité [more](#) ustúpilo koncom prvohôr a začala sa prejavovať masívna [erózia](#). V [triase](#) však opäť stúplo a začali sa ukladať usadeniny (vápence a pod.), ktoré vytvorili základ Belianskych Tatier a [Červených vrchov](#). Na konci obdobia [kriedy](#) sa Tatry stali súčasťou pevniny. V tomto období boli modelované alpínskymi vrásnením, ktoré sa prejavilo koncom kriedy presunom [subtatranských prikrovov](#). V [paleogéne](#) prekryli pohorie sedimenty [podtatranskej skupiny](#). Masívny výzdvih pohoria sa začal až na konci paleogénu a hlavne v [miocéne](#)^[2]. Pre modeláciu terénu v Tatrách mali hlavný vplyv [alpínske ľadovce](#), ktoré tiekli v [ľadových dobách](#), počas ktorých dosahovali [ľadovce](#) na severných stranách hôr až 14 km.

Najdlhšia a najhlbšia [jaskyňa](#) v Tatrách je [Jaskinia Wielka Śnieżna](#) (dĺžka 22 km, hĺbka 824 m)

Hlavný hrebeň *Vysokých Tatier*, ktorý je vo svojom strede podkovovito prehnutý k juhu, je 26 km dlhý a jeho maximálna šírka je 17 km. Vysoké Tatry sa tiahnu od [Laliového sedla](#) (1 947 m n. m.) na západe k [Kopskému sedlu](#) (1 749 m n. m.) na východe. Ich najzápadnejším vrcholom je [Svinica](#) (2 301 m n. m.), najvýchodnejším [Jahňací štít](#) (2 229 m n. m.). Hrebeň takmer vôbec neklesá pod 2 000 m n. m. a jeho najvyšším vrcholom je [Ľadový štít](#) (2 627 m n. m.). Odbočuje z nej päť hlavných chrbátov na juh s vrcholy ([Kriváň](#), [Končistá](#), [Gerlachovský štít](#), [Slavkovský štít](#), [Lomnický štít](#)), štyri na sever ([Kozí Wierch](#), [Opalony Wierch](#), [Malé Rysy](#), [Veľká Javorová veža](#)). Najvyšší vrchol [Gerlachovský štít](#) je zároveň najvyšším vrcholom nielen [Tatier](#), ale celých [Karpát](#).

Vo Vysokých Tatrách nájdeme 26 vrcholov prevyšujúcich výšku 2 500 metrov^[3]. 10 vrcholov s výškou nad 2 000 m.n.m. v slovenských Vysokých Tatrách je turistom prístupných po značených chodníkoch so sezónnymi uzávierkami od 1. 11. – 15. 6. Naproti tomu vrcholy Gerlachovský štít, Vysoká, [Ganek](#), [Bradavica](#), [Prostredný hrot](#), [Ľadový štít](#), [Baranie rohy](#), [Lomnický štít](#), [Kežmarský štít](#) a iné sú pre turistov dostupné iba v sprievode horského vodcu.^[4] Pre horolezca s potrebným preukazom je

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

lezenie na väčšine územia národného parku povolené na vlastné nebezpečenstvo.

Tatranské vrcholy nad 2 500 m:

- [Gerlachovský štít](#) (2 655 m n. m.)
- [Gerlachovská veža](#) (2 642 m n. m.)
- [Lomnický štít](#) (2 634 m n. m.)
- [Ľadový štít](#) (2 627 m n. m.)
- [Pyšný štít](#) (2 621 m n. m.)
- [Zadný Gerlach](#) (2 616 m n. m.)
- [Lavínový štít](#) (2 606 m n. m.)
- [Malý Ľadový štít](#) (2 603 m n. m.)
- [Kotlový štít](#) (2 601 m n. m.)
- [Lavínová veža](#) (2 600 m n. m.)
- [Malý Pyšný štít](#) (2 590 m n. m.)
- [Veľká Litvorová veža](#) (2 581 m n. m.)
- [Loktibrada](#) (2 575 m n. m.)
- [Strapatá veža](#) (2 565 m n. m.)
- [Posledná veža](#) (2 560 m n. m.)
- [Kežmarský štít](#) (2 556 m n. m.)
- [Vysoká](#) (2 547 m n. m.)
- [Malá Litvorová veža](#) (2 547 m n. m.)
- [Supia veža](#) (2 540 m n. m.)
- [Končistá](#) (2 538 m n. m.)
- [Baranie rohy](#) (2 526 m n. m.)
- [Čertova veža](#) (2 525 m n. m.)
- [Dračí štít](#) (2 523 m n. m.)
- [Veľká Vidlová veža](#) (2 523 m n. m.)
- [Ťažký štít](#) (2 520 m n. m.)
- [Malý dračí štít](#) (2 518 m n. m.)
- [Veterný štít](#) (2 515 m n. m.)
- [Malý Kežmarský štít](#) (2 514 m n. m.)
- [Zadný Ľadový štít](#) (2 512 m n. m.)
- [Predný štôlsky hrb](#) (2 510 m n. m.)
- [Rysy](#) (2 503 m n. m.)

Turisticky dostupné vrcholy slovenskej časti Tatier:

- [Rysy](#) (2 503 m n. m.) – 4,5 hod. od Štrbského Plesa
- [Kriváň](#) (2 495 m n. m.) – 4 hod. od Troch studničiek
- [Slavkovský štít](#) (2 452 m n. m.) – 4 hod. zo Starého Smokovca
- [Východná Vysoká](#) (2 429 m n. m.) – 4,5 hod. z Tatranskej Polianky
- [Kôprovský štít](#) (2 367 m n. m.) – 4 hod. od Štrbského Plesa
- [Svinica](#) (2 301 m n. m.) – 5,5 hod. z Lysej Poľany
- [Jahňací štít](#) (2 230 m n. m.) – 5 hod. z nástupu v doline Kežmarskej Bielej vody
- [Hrubý štít](#) (2 172 m n. m.) – 5 hod. z Lysej Poľany
- [Predné Solisko](#) (2 093 m n. m.) – 2,5 hod. zo Štrbského plesa
- [Veľká Svišťovka](#) (2 038 m n. m.) – 4 hod. z Tatranskej Lomnice

Najvyšším sedlom je Sedielko. Niekoľko chodníkov prechádza cez často vysoko položené horské sedla. Niektoré prechody sú dokonca zaistené reťazami a

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

nejde tak o vychádzkové túry.
Turisticky sprístupnené horské sedlá v slovenskej časti:

- [Svinické sedlo](#) (2 050 m n. m.)
- [Chalubinského vrata](#) (2 029 m n. m.)
- [Sedlo pod Svišťovkou](#) (2 023 m n. m.)
- [Hladké sedlo](#) (1 993 m n. m.)
- [Sedlo pod Ostrvou](#) (1 966 m n. m.)
- [Ľaliové sedlo](#) (1 952 m n. m.)
- [Sedlo Závory](#) (1 877 m n. m.)
- [Predné Kopské sedlo](#) (1 780 m n. m.)
- [Kopské sedlo](#) (1 750 m n. m.)
- [Sedielko](#) (2 376 m n. m.)
- [Priečne sedlo](#) (2 353 m n. m.)
- [Sedlo Váha](#) (2 340 m n. m.)
- [Bystré sedlo](#) (2 314 m n. m.)
- [Sedlo Prielom](#) (2 290 m n. m.)
- [Poľský hrebeň](#) (2 200 m n. m.)
- [Lomnické sedlo](#) (2 190 m n. m.)
- [Vyšné Kôprovské sedlo](#) (2 180 m n. m.)
- [Kolový priechod](#) (2 063 m n. m.)

Vo Vysokých Tatrách sa nachádza 35 dolín. Dna severných dolín sú nižšie než je tomu na juhu. To je dané [ľadovcovou](#) činnosťou, kedy na juhu boli ľadovce menšie a tam nedosahovali tak veľkú [eróziu](#) činnosť ako na severe. Medzi bočné hrebene sa zarezávajú tatranské doliny. Na južnej strane to sú [Kôprová dolina](#), [Važecká dolina](#), [Furkotská dolina](#), [Mlynická dolina](#), [Mengusovská dolina](#), [Štôlska dolina](#), [Batizovská dolina](#), [Velická dolina](#), [Slavkovská dolina](#), [Veľká a Malá Studená dolina](#), [Skalnatá dolina](#), [Dolina Kežmarskej Bielej vody](#). Na severnej strane to sú [Bielovodská dolina](#) a [Javorová dolina](#). Najdlhšími dolinami Vysokých Tatier sú [Kôprová dolina](#) a [Bielovodská dolina](#), ktoré majú obe dĺžku 11 km.

Vysoké Tatry sa radia k dvom úmoriám – čiernomorskému a baltskému. [Prameň](#) tu majú niektoré významné rieky ako napríklad [Váh](#). Jeden z najväčších vodopádov Vysokých Tatier je [Obrovský vodopád](#), ktorý sa nachádza v ústí Malej Studenej doliny v nadmorskej výške 1 330 m n. m.. Je vysoký 20 m. Vo väčšine dolín sa nachádzajú [ľadovcové jazerá](#), [plesá](#). Vo Vysokých Tatrách sa nachádza 120 plies. Hojne navštevované [Štrbské pleso](#) je známe aj tým, že z neho [voda](#) vyteká na obe strany – tečie do [Baltského](#) a [Čierneho mora](#). V pohorí vyvierajú aj niekoľko [minerálnych prameňov](#), z nich sú využívané len niektoré. K vyhláseným [kúpeľom](#) patrí napr. [Starý Smokovec](#). Prameň napájajúci kúpele vyvierajú z masívu Slavkovského štítu.

Najznámejšie plesá sú:

- [Veľké Hincovo pleso](#) (Slovensko)

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

- [Štrbské pleso](#) (Slovensko)
- [Popradské pleso](#) (Slovensko)
- [Morskie oko](#) (Poľsko)
- [Wielki Staw Polski](#) (Poľsko)

Podnebie vo Vysokých Tatrách má výrazne kontinentálne rysy. Panuje tu skôr chladné počasie, kedy teplota sa v priemere dostáva až na 0°C. Vo výške 1 000 m n. m. je potom 5 °C. Teplotný priemer je tu najnižší na celom Slovensku. [Snehová pokrývka](#) sa tu udrží po 200 – 250 dní v roku. Na niektorých tienistých stráňach sa netopí vôbec. Pre Tatry je charakteristické premenlivé počasie. [Inverzie](#) nie sú v zime žiadnou výnimkou. Ročné zrážky tu dosahujú celkový ročný súhrn okolo 1 600 mm. Najvhodnejším obdobím pre turistické výstupy v Tatrách je jeseň, kedy je počasie najstabilnejšie a vďaka nižším teplotám je aj výborná viditeľnosť.

Vysoké Tatry patria do [Tatranského národného parku](#) (TANAP). Park bol vyhlásený v r. [1948](#). Rozloha [TANAPU](#) je 73 300 ha a plocha ochranného pásma ďalších 39 800 ha. V [Poľsku](#) je to [Tatrzański Park Narodowy](#) s plochou 212 km². Účel vyhlásenia parku bola ochrana jedinečnej [flóry](#) a [fauny](#) a výrazného vysokohorského profilu a glaciálneho reliéfu. Ten sa vyznačuje predovšetkým strmými štípmi a hrebeňmi, [kary](#), morénami a pod. Ochrana tu zahŕňa aj početné krasové javy (vo vápencovej zložke podložia Tatier) ako napr. jamy, priepasti, [škrapy](#) či [jaskyne](#). Vo februári [1993](#) bol TANAP vyhlásený ako [biosférická rezervácia](#) v programu [UNESCO](#).

Vysoké Tatry predstavujú turisticky najatraktívnejšie územie [Slovenska](#). Má vybudovanú potrebnú infraštruktúru a zariadenia poskytujú celoročne komplex služieb. K dispozícii je sieť turistických chodníkov, ktoré umožňujú bezpečný pohyb turistov medzi zaujímavými lokalitami. Prístupné sú tak horské chaty, plesá, vodopády i vybrané vrcholy, napojené na rázcestia a turistické centrá či osady.^[5] Pohyb medzi strediskami zabezpečuje [tatranská električka](#), osadami tiež vedie [Cesta Slobody](#). V okolí hlavných centier turizmu – [Štrbského Plesa](#), [Starého Smokovca](#) a [Tatranskej Lomnice](#), sú vybudované lanovky. Cez prestupnú stanicu pri [Skalnatom plese](#) vedie [lanovka](#) na vrchol [Lomnického štítu](#).

Horské chaty

- [Chata pod Rysmi](#) (2 250 m n. m.) – kapacita 14 lôžok, založená 1933, najvyššie položená chata v Tatrách
- [Téryho chata](#) (2 015 m n. m.) – kapacita 25 lôžok, založená 1899, otvorená po celý rok
- [Zbojnícka chata](#) (1 960 m n. m.) – kapacita 16 lôžok, založená 1907, v roku 1998 vyhorela, dnes je zrekonštruovaná
- [Chata pod Soliskom](#) (1 840 m n. m.) – kapacita 8 lôžok, založená 1942, otvorená celoročne
- [Hotel Encián na Skalnatom plese](#) (1 752 m)

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

- [Skalnatá chata](#) (1 740 m n. m.) – bez možnosti ubytovania, založená 1932, otvorená po celý rok
- [Sliezsky dom](#) (1 665 m n. m.) – kapacita 114 lôžok, založená 1895 (dnešná podoba z r. 1968), otvorená po celý rok
- [Chata pri Zelenom plese](#) (1 551 m n. m.) – kapacita 50 lôžok, založená 1897, otvorená celoročne
- [Chata pri Popradskom plese](#) (1 500 m n. m.) – kapacita 132 lôžok, založené 1879, celoročná prevádzka
- [Zamkovského chata](#) (1 475 m n. m.) – kapacita 25 lôžok, založená 1943, celoročná prevádzka
- [Rainerova chata](#) (1 290 m n. m.) – bez možnosti ubytovania, založená 1860, múzeum tatranských nosičov, bufet
- [Hotel Hrebienok](#) (1 285 m n. m.)
- [Bilíkova chata](#) (1 255 m n. m.) – kapacita 28 lôžok, založená 1934, celoročná prevádzka

Poľsko

- [Chata PTTK v Doline Pięciu Stawów Polskich](#) (1 671 m n. m.) – kapacita 70 lôžok, založená 1947
- [Chata PTTK Murowaniec](#) (1 500 m n. m.) – kapacita 120 lôžok, založená 1921,
- [Chata PTTK nad Morským okom](#) (1 410 m n. m.) – kapacita 77 lôžok, založená 1908, najstaršia chata v Poľských Vysokých Tatrách
- [Chata PTTK Wincenta Pola v Doline Roztoki](#) (1 031 m n. m.)

Bachledova dolina

Bachledova dolina je dolina na pomedzí [Spišskej Magury](#), [Belianskych Tatier](#) a [Podtatranskej brázdy](#).^[1] Patrí do katastra obce [Ždiar](#) a mesta [Vysoké Tatry](#).

Dolina je známou rekreačnou oblasťou letnej i zimnej turistiky. Stredisko [Ski Bachledova](#) ponúka možnosti ubytovania i rekondície, no tiež možnosti sánkovania, korčuľovania, lyžiarskej školy, detského ihriska či prechádzku náučným chodníkom. V severnej časti sa nachádzajú lyžiarske vleky a lanovky, na hrebeni prepojené so strediskom v [Jezersku](#). Lyžiarsky vlek slúži v letnom období ako výťah bobovej dráhy. Na hrebeni stojí rozhľadňa i atraktívny a bezbariérový chodník korunami stromov.^[2]

Dolina i rekreačná oblasť je prístupná cestou, odbočujúcou z [I/66 \(Spišská Belá – Ždiar – Tatranská Javorina\)](#). Popri ceste a neskôr popri vleku vedie žltá značka z rázcestia [Ždiar, Bachledova dolina](#) na [Malú poľanu](#) ku chodníku v korunách stromov. Hrebeňom vedie z [Magurského sedla](#) na [Magurku](#) modro značený chodník.^[3]

Kežmarok

Kežmarok (*nem.* [Käsmark](#), *mad.* [Késmárk](#), *poľ.* [Kieżmark](#)) je [okresné mesto](#) ležiace pod [Vysokými Tatrami](#) v [Prešovskom kraji](#). Je historickým centrom tradičného regiónu [Spiš](#) a ústredným mestom [Karpatských Nemcov](#) žijúcich na [Slovensku](#) a v niekdajšom [Uhorsku](#). Patrí medzi

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

najstaršie mestá na Slovensku. Mestské práva Kežmarku udelil uhorský kráľ [Belo IV.](#) v roku [1269](#). [Slobodným kráľovským mestom](#) sa Kežmarok stal v roku [1380](#). Historické jadro mesta je od [11. júna 1950](#) [mestskou pamiatkovou rezerváciou](#). V meste sa nachádza drevený [evanjelický artikulárny Kostol Najsvätejšej Trojice](#), ktorý je od [7. júla 2008](#) zapísaný do [Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO](#). Kežmarok je východiskovým bodom výletov do [Tatranského národného parku](#) (16 minút autom), [Národného parku Slovenský raj](#) (22 minút autom) a [Pieninského národného parku](#) (35 minút autom).

Mesto sa nachádza v [Podtatranskej kotline](#), v severnej časti podcelku [Popradská kotlina](#), v údolí rieky [Poprad](#). Západným smerom ležia [Vysoké Tatry](#) a [Kežmarská pahorkatina](#), východne od Kežmarku sa dvíhajú [Levočské vrchy](#). Mestom vedie [železničná trať číslo 185](#) a [cesta I/67](#), resp. [cesta I/66](#), ktorú tu križuje [cesta II/536](#). Ďalšími okresnými mestami v okolí sú [Poprad](#), vzdialený [14 km](#) juhozápadne, [Levoča](#) vzdialená [27 km](#) juhovýchodne, [Spišská Nová Ves](#) vzdialená [28 km](#) juhovýchodne a [Stará Ľubovňa](#) vzdialená [34 km](#) severovýchodne. Najbližším susedným mestom je [7 km](#) severne ležiaca [Spišská Belá](#). [Starý Smokovec](#) – administratívne centrum mesta [Vysoké Tatry](#), je vzdialený [19 km](#) na západ. Najbližšími hraničnými priechodmi sú [33 km](#) vzdialené [Podspády](#) a [36 km](#) vzdialená [Lysá Poľana](#) spájajúce [Slovensko](#) s [Poľskom](#).

Kežmarok leží v [zrážkovom tieni Vysokých Tatier](#) a [Levočských vrchov](#). Podnebie je mierne so studenými zimami. Podložie tvoria prevažne sprae, štvrtohorné usadeniny nív riek [Poprad](#) a [Ľubica](#), pieskovce. Prevažujúce pôdne typy sú stredne ťažké hlinité hnedozeme, nívne pôdy a lužné pôdy. Sú tu náleziská pieskovca pod Jeruzalemským vrchom (Jeruzalemburg) a tehliarskej hliny v oblasti potoka [Kežmarská Biela voda](#).

Súčasná rozloha katastra mesta je [839,5 km²](#). Sú v ňom zastúpené smrekové lesy (pôvodne bukové) s prevažujúcim porastom: smrek, borovica, smrekovec, borovica čierna, javor, jarabina, vrba, krovie. Nachádzajú sa tu vzácne a chránené druhy rastlín: [snežienka jarná](#), [šafran spišský](#), [ponikleč](#), [veternica hájna](#) a živočíšstvo: sýkorka a drozd, zajac, srnčia zver, diviacia zver, veverica, liška.

V blízkosti mesta leží bývalý vojenský obvod [Javorina](#).

Mesto Kežmarok vzniklo v [13. storočí](#) spojením troch osád – osady svätého Michala obývanej strážcami kráľovského pohraničia, slovanskej osady svätého Kríža a saskej osady pri Kostole svätej Alžbety. Nepriame dôkazy napovedajú, že súčasťou Kežmarku je aj niekdajšia osada svätých Petra-Pavla.^[12] Územie mesta však bolo osídlené už v [kamennej dobe](#). Nachádzajú sa tu bohaté nálezy z bronzovej a železnej doby, sídlisko z laténskej a rímskej doby, slovanské sídlisko a základy sakrálnej stavby z [12. – 13. storočia](#).

Prvá písomná zmienka o Kežmarku pochádza z roku [1251](#). Mestské výsady mu v roku [1269](#) potvrdil kráľ [Belo IV.](#) a v roku [1380](#) sa Kežmarok stal [slobodným kráľovským mestom](#). Ako slobodné kráľovské mesto získal

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

viaceré hospodárske i politické privilégiá – napríklad právo dvoch výročných trhov ([1419](#)), sporné právo skladu ([1435](#)), právo meča ([1438](#)) a právo používať erb ([1463](#)). Podoba mestského erbu sa dodnes nezmenila.

Súčasťou histórie mesta boli časté boje. V kežmarskom chotári sa odohralo celkovo trinásť vojen – jedna vyše storočná s blízkou [Levočou](#) o právo skladu a druhá takmer 250-ročná, ktorú viedlo mesto s majiteľmi [hradu](#). Do histórie mesta sa významne zapísali aj [protihabsburské povstania](#) Juraja II. Rákociho a kežmarského rodáka [Imricha Thökölyho](#), kedy o Kežmarok zápasili dve silné skupiny miestodržiteľov krajiny.

Kežmarok zohrával zásadnú úlohu v objavovaní a sprístupňovaní [Vysokých Tatier](#). V meste v roku [1873](#) vznikol [Uhorský karpatský spolok](#) ako prvý turistický spolok v [Uhorsku](#). Spolok okrem iného podnietil vznik [horskej záchranej služby](#) a výstavbu modernej cesty, po ktorej vedie dnešná [Cesta slobody](#). Prvý známy turistický výlet do slovenských veľhôr podnikla kežmarská hradná pani [Beata Laska](#) v roku [1565](#). Vedecké metódy pri výstupoch na tatranské štíty využili prírodovedci [Dávid Fröhlich](#), [Juraj Buchholz](#) ([17. storočie](#)) a [Kristián Genersich](#) ([18. storočie](#)). Prírodovedec a subrektor kežmarského lýcea [Thomas Mauksch](#) založil [Starý Smokovec](#), z iniciatívy kežmarského učiteľa Jozefa Bohuša v roku [1881](#) vznikla tatranská osada [Dolný Smokovec](#) a v roku [1888](#) vznikla na mieste kežmarskej mestskej horárne tatranská osada [Kežmarské Žľaby](#).

Prvý písomný prameň z roku [1251](#) hovorí o Kežmarku ako o Villa Sexonum apud Ecclesiam Sancte Elisabeth. V roku [1269](#) dostalo mesto mestské práva a s nimi tiež meno Käsmarkt (neskôr Käsmark/Kesmark a niekedy chybné Kaisermarkt). Slovenské označenie mesta *Kežmarok* a maďarské označenie mesta *Késmárk* pochádzajú z nemeckej formy.

Podľa Kežmarku boli pomenované mnohé miesta v [Tatrách](#), predovšetkým tie, ležiace na mestských pozemkoch – [Kežmarský štít](#), [Zelené pleso kežmarské](#), rieka [Kežmarská Biela voda](#), [Kežmarská chata](#), osada [Kežmarské Žľaby](#). Časť Tatier v oblasti [Lomnického štítu](#) a [Kežmarského štítu](#) pôvodne niesla názov Kežmarské vrchy. Kežmarský štít vtedy volali Mutter (*slow.* *Matka*) alebo Grossmutter (*slow.* *Babka*). Lomnický štít volali Dedo.^{[13][14]} Názov mesta nesú aj iné krajinné a miestne pomenovania, medzi ktoré patria [Kežmarská pahorkatina](#), [Kežmarské námestie](#) v bratislavskej [Petržalke](#) a Kežmarská ulica (*maď.* *Késmárk utca*) v [Budapešti](#).

Výhodná poloha mesta pri dôležitých obchodných cestách spájajúcich [Orient](#) so severom [Európy](#) v stredoveku urýchlila jeho hospodársky rozvoj. Kežmarok bol počas minulých storočí veľmi živým mestom. V [15. – 19. storočí](#) tu pracovalo vyše 40 remeselníckych spoločenstiev – [cechov](#). Väčší počet [cechov](#) na území Slovenska pôsobil už len v meste [Košice](#). Po celej [Európe](#) preslávili Kežmarok [farbiari](#), [stolári](#), [tkáči](#), [súkenníci](#), [ihliari](#) a [zlatníci](#). Mesto bolo známym hospodárskym a kultúrnym centrom [Spiša](#) a [Uhorska](#). Vďaka kvalitným školám, medzi ktoré patrilo významné [Evanjelické lýceum](#) s vyše 400-ročnou tradíciou, do Kežmarku prichádzali profesori a študenti z

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

celej strednej Európy – medzi nimi aj najvýznamnejší slovenskí literáti a vedci ako napríklad Pavol Országh Hviezdoslav, Pavol Jozef Šafárik, Aurel Stodola alebo Jur Hronec.

Najväčší hospodársky a spoločenský úpadok v moderných dejinách Kežmarku nastal na konci 19. storočia, kedy mesto obišla trať Košicko-bohumínskej železnice a v polovici 20. storočia, kedy komunistický režim pričlenil okres Kežmarok pod správu dovtedy nevýznamného Popradu. Od roku 1996 je Kežmarok opäť okresným mestom, aj keď hranice územia sa oproti pôvodným zmenili – súčasťou okresu dnes nie sú Vysoké Tatry.

K najvýznamnejším kežmarským historickým pamiatkam patria:

- Stará budova Evanjelického lýcea s historickou knižnicou (1774 – 1776)
- Drevený evanjelický artikulárny Kostol Najsvätejšej Trojice (17. storočie), od 7. júla 2008 zapísaný do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO
- Nový evanjelický kostol s mauzóleom Imricha Thökölyho postavený v eklektickom štýle (1872 – 1894)
- Neskorogotická rímskokatolícka Bazilika svätého Kríža (1444 – 1498) s okolím a hlavný oltár s plastikou ukrižovaného Ježiša od Majstra Pavla z Levoče
- Renesančná zvonica (1591)
- Barokový rímskokatolícky Kostol Navštívenia Panny Márie, bývalý kostol rehole pavlínov (1747 – 1772)
- Neskorogotický mestský hrad (1462)
- Zachované časti mestského opevnenia (15. storočie)
- Mestská radnica (pôvodne gotická stavba z roku 1461, prestavaná v klasicistickom slohu v roku 1799)
- Reduta postavená v klasicistickom slohu (17. storočie)
- Starý cintorín (17. storočie)
- Ortodoxný židovský cintorín (19. storočie)
- Strelnica kežmarského Streleckého spolku (1872)
- Lekáreň Ku korune (19. storočie)
- Železničná stanica postavená v secesnom štýle (1914)
- Turbína, najstaršia nepretržite fungujúca elektráreň na Slovensku (1910)
- Pradiareň (Špineraj), textilná továreň na spracovanie ľanu (19. storočie)
- Weinova továreň, priemyselné budovy Prvej spišskej mechanickej tkáčovne Kežmarok (19. storočie)
- Jeruzalemský vrch (Jeruzalemberg), archeologické nálezisko pravekého osídlenia

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

Poprad

Poprad (maď. Poprád, nem. Deutschendorf, poľ. Poprad) je okresné mesto na severo-východe Slovenska v Prešovskom kraji. Počtom obyvateľov je najväčším mestom Spiša, tretím najväčším mestom východného Slovenska a desiatym najväčším mestom na Slovensku. Vďaka svojej polohe sa mu dostal prívlastok *vstupná brána do Vysokých Tatier*.

O tom, že si obyvateľ dnešného mesta a blízkeho okolia bolo zistené už v praveku. Svedčí o tom aj nález odliatku mozgovne neandertálskeho človeka v neďalekých Gánovciach v roku 1926. Na tunajšom území tu žil človek potom nepretržite – potvrdzujú to nálezy z kamennej i bronzovej doby. Nálezy z roku 2006 potvrdili prítomnosť germánskych Vandalov na tomto území.

Historické obdobie sa začína v polovici 13. storočia, kedy sa datujú prvé písomné zmienky o meste a o jeho terajších mestských častiach. V roku 1256 sa prvý raz objavuje písomná zmienka o Poprade ako o samostatnej obci osídlenej nemeckými prisťahovalcami. Začiatky historického Popradu, však spadajú až k roku 1209, kedy sa názov „Poprad“ vyskytol v najstaršej listine týkajúcej sa územia Spiša, v ktorej kráľ Ondrej II. dal istému prepoštovi Adolfovi a jeho sestre rozsiahle územia na Spiši ležiace nad Popradom. Podľa legiend už v tomto období sa tu prejavoval kult svätého Egídia, ktorému tu bola zasvätená kaplnka. V roku 1276 dnešný Poprad pozostával ešte z dvoch od seba nezávislých obcí: z Popradu a z Nemeckej Vsi, ktoré neskôr splynuli.

Poprad spočiatku ako malá obec ležiaca na križovatke dôležitých obchodných ciest bol v tieni okolitých obcí, najmä Spišskej Soboty, bol v čoraz väčšej miere osídľovaný nemeckými kolonistami, o čom svedčí i názov najstaršieho mestečka *Popradzaza (Saský Poprad)*; v neskoršom období dostal čisto nemecké pomenovanie *Deutschendorf*, ktoré sa používalo až do 17. storočia.

V polovici 14. storočia sa Poprad spolu s ďalšími spišskými obcami stal súčasťou provincie 24 spišských miest, s ktorou sa v roku 1412 dostal do tzv. poľského zálohu. Po skončení zálohu v roku 1772 patril Poprad do provincie 16 spišských miest, kde zostal až do roku 1876. Ešte v 18. storočí mu bolo udelené trhové právo.

Už v 16. a 17. storočí nastal hospodársky rast mesta, ktorý podnietil usadzovanie sa slovenského obyvateľstva a zosilňovanie poľského vplyvu. Pôvodne poľnohospodársky charakter mesta sa menil; v roku 1692 tu bola založená papierená, najstaršia remeselná fabrika.

Významný prínos pre rozvoj mesta znamenalo v roku 1871 otvorenie Košicko-bohumínskej železnice, ktorá sa stala hlavnou hybnou silou hospodárskeho rastu a natrvalo naštartovala prosperitu Popradu na úkor Spišskej Soboty a blízkeho Kežmarku. S objavovaním a postupným

POTULKY

bicyklom po Vysokých Tatrách

sprístupňovaním Vysokých Tatier mesto začalo ťažiť z cestovného ruchu (prispelo k tomu i otvorenie [elektrickej železnice](#) v rokoch 1908 – 1912).

1. januára 1923 sa na základe Vládneho nariadenia č. 257/1922 stala z mesta so zriadeným magistrátom veľká obec Poprad a v roku 1927 sa Poprad stal sídlom novozriadeného okresu.

V období [druhej svetovej vojny](#) sa Poprad stal strediskom protifašistického odboja. Smutne vyznieva skutočnosť, že počas tzv. [slovenského štátu](#) bol v roku 1942 v meste zriadený zberný tábor, do ktorého boli zhromažďovaní [Židia](#) určení na vysťahovanie a už 25. marca v tomto roku odišiel z Popradu prvý židovský transport do [Osvienčimu](#). Poprad bol oslobodený 28. januára 1945.

Po skončení vojny nastal rozvoj mesta, podporený pripojením okolitých obcí a vytvorením mestskej aglomerácie s mestskými časťami – [Spišská Sobota](#) a [Veľká](#) boli pripojené v roku 1945, [Stráže pod Tatrami](#) v r. 1960 a [Matejovce](#) v roku 1974. Rozbehla sa mohutná priemyselná výroba (vagóny, elektrické spotrebiče), napredoval aj potravinársky priemysel.

V súčasnosti predstavuje Poprad moderne sa rozvíjajúce mesto, známe i za hranicami krajiny. V roku 2006 bolo kandidátskym mestom na usporiadanie [zimných olympijských hier](#).